

نگرشی مردم‌شناختی به
آداب، رسوم و عادات ملل و اقوام

مؤلف: ژرژ برنارد دپینگ
مترجم: دکتر فریدون وحید
استاد جامعه‌شناسی

سر: نامه	دپتنگ، ژرژ برنارد، ۱۷۸۴-۱۸۵۳ م. Depping, G.-B. (Georges-Bernard)
عنوان و نام پدیدآور	نگرانی مردم: خاستی بر آداب، رسوم و عادات ملل و اقوام / مول ژرژ برنارد دپتنگ؛ مترجم فریدون وحید.
مشخصات نشر	اصفهان: دژنشت
ملک	978-600-7486-31-3
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت:	عنوان اصلی: <i>Apreçu historique sur les mœurs et coutumes des nations.</i>
موضوع	آداب و رسوم
موضوع	Manners and customs
موضوع	جغرافیا
موضوع	Geography
شناسه افزوده	رحید، ف. دون، ۱۳۱۹، مترجم
رده بندی کنگره	۵/ ۱۸۵۳/ ۰۷ GT
رده بندی دیویی	۳۹۰
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۲۲۶۰

نگرشی مردم‌شناختی به آداب،
رسوم و عادات ملل و اقوام

مؤلف: ژرژ برنارد دپتنگ

مترجم: دکتر فریدون وحید

استاد جامعه‌شناسی

انتشارات دژنشت ۰۹۱۳۳۲۸۶۲۱۱

چاپ اول: ۱۳۹۶ شمارگان: ۵۰۰

حروف چینی و صفحه‌آرایی: سمانه جهانگیری

شابک جلد: ۳-۳۱-۷۴۸۶-۶۰۰-۹۷۸

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار.....	۱
بخش نخست: آداب و عادات مربوط به نیازهای جسمانی و خانواده.....	۵
فصل نخست: انواع گوناگون سکونت.....	۷
دانشینی / سرپناه‌های زمستانی لایون‌ها، ساموئیدها و اسکیموها/ وحشیان هلند نو (آوترالیا) / دین سرپناه / زندگی مردم آسیای جنوب شرقی در قایق‌ها، سرپناه‌های محقر مردم نو، چادرها / کلموک‌ها/ خانه‌ها در روسیه و در سوییس، زندگی سرگردان کولی‌ها/ خانه‌های روستایی قدیم / خانه‌ها در چین و ژاپن	
فصل دوم: انواع مهمان‌نوازی و خوراک.....	۱۳
خورندگان خاک / خندان ماهی / ای گندیده و ملخ / ماهی‌خورها، خورندگان نیلوفر آبی / خوراکی‌ها در مشرق / انواع خوراکی‌های سکرآورا / خوراکی‌های رومیان قدیم / خوراکی‌های اعراب / خوراکی‌های اندلسی / فرانسی / رستوران‌داری	
فصل سوم: پوشاک، زیورآلات و آرایش.....	۲۱
دامن‌های ساخته شده از شاخ و برگ / نقاشی‌های بومیان بر پوست خود / پوشاک با استفاده از پوست حیوانات / پوشش و برد استفاده مردم آمریکای جنوبی / عادات ویژه چند قوم وحشی / خالکوبی در جزیره توکاهیوا / پوشاک چینی‌ها / پوشش سر نزد وحشیان / کلاه زنان استونی / کلاه مورلاک‌ها / آداب و رسوم چینی‌ها و ژاپنی‌ها / ریش / مدهای اروپایی / کلاه گیس	
فصل چهارم: پاکیزگی و نظافت.....	۳۱
پاکیزگی در هند / پاکیزگی کلموک‌ها و دروزها / حمام در مشرق / حمام در روسیه	
فصل پنجم: درباره ازدواج.....	۳۳
مراسم یونانیان قدیم / مراسم رومی‌ها / ازدواج نزد سیرکانسی‌ها و آروکان‌ها / مراسم عرواسی و مورلاک‌ها / عادات و آداب در بوهم / مراسم ازدواج نزد چینی‌ها و دیگر مردم آسیای جنوب / عروسی نزد تاتارها / ازدواج نزد شیپواژها / ازدواج نزد گروها / ازدواج‌ای بدون مراسم / گریتن‌گرن / عادات خرافی مردم استونی / عادات زنان یهودی در لهستان	
فصل ششم: درباره زنان.....	۴۱
زنان یونانی و رومی / وضعیت زنان در آلمان / چندزنی / حرمسرای شرقیان / چندهمسری نزد مردم بوتسوانا / چندهمسری نزد آروکان‌ها / سرنوشت زنان نزد وحشیان اورنوگ / خرید زنان / بهایی که به بکارت داده می‌شود / آسان‌گیری شوهران سیلانی / دیدارهای شبانه دلدادگان در سوییس و تیروول، مردانی که ندیم زنانشانند / مجازات زنا نزد یهودیان در قدیم، مردم بوستنی و ژاپن / عادات قدیمی زنان روسی / خوش‌محضری و ادب در فرانسه / خودسوزی بیوه‌زنان	

فصل هفتم: درباره فرزندان ۵۳

فروش کودکان نزد سیاهپوستان و قرقیه‌ها/قربانی کردن کودکان نزد کارتازی‌ها و ساکنان اوتاهیته/دور انداختن کودکان در ماداگاسکار/تعلیم و تربیت شاهزادگان در سیرکاسی/ جشن یتیمان در هامبورگ/عادات مردم در جزیره مالت

فصل هشتم: درباره سالخوردگی ۵۷

بی‌رحمی وحشیان در حق سالخوردگان/عادات قدیمی اهالی جزیره زآ، بندر مارس، رسم خشن ماهرته‌ها

فصل نهم: درباره مراسم خاکسپاری ۶۱

مراسم مرگ و میر نزد اعراب/مراسم مرگ و میر نزد اقوام کهن، توجه خاص مصریان به دگان/مومیایی/مومیایی کردن نزد مکزیکی‌ها و مردم پرو/قبرهای رومیان/عادات یاری‌ها و وحشیان زلاندنو در مورد مردگان/مراسم مرگ و میر نزد گاروها، کراول‌های هائیتی/اسم مرگ و میر نزد یهودیان مشرق زمین

فصل دهم: شکار و صید ۶۷

شکار توسط بومیان آمریکای شمالی/شکار نزد بومیان آمریکای جنوبی/شکار نزد مردم آسیا و آریقا/افیل در هند/صید نزد اسکیموها، فنلاندی‌ها/صید نزد قزاق‌های اورال/شکار پرندگان دریایی در نروژ/سکاتلند، شکار خوک‌ماهی در جزایر فاروئر

فصل یازدهم: تجارت و پول ۷۳

داد و ستد گنگ در آریقا/نخستین پول‌های رومی‌ها: پول‌های پوستی و چرمی، پول‌های صدفی در هند/کیسه‌های بودا/پول در آریقا/پول‌های کاغذی/روح سوداگری یهودیان/روح سوداگری ارمنیان/بونزاره و بانیان‌ها/سوداگران هندی: بوجی‌های کاروان‌های آفریقا و آسیا

بخش دوم: آداب و رسوم مربوط به ملل‌ها و توانمنشی‌های خردورزانة نوع بشر ۷۹

فصل نخست: بازی‌ها و ورزش‌ها ۸۱

بازی‌های یونانیان قدیم/جرید ترک‌ها و نیزه‌بازی/ورزها/سابقات اسب‌دوانی، گاوبازی در اسپانیا/مشت‌زنان انگلیس؛ ورزش‌های ایرانیان/مسابقه اسب‌دوانی تاتارها، مسابقات ارابه‌رانی نزد ملل کهن/مسابقات در انگلیس/بازی با ورق/بازی شطرنج

فصل دوم: درباره شعر و موسیقی ۸۹

در یونان قدیم/اسپانیایی‌ها و مورها/نقالان عرب/شاعران عرب، شاعران افغان، اسلاو، سولیمیا/شعر مالزیایی در سوماترا/شعر فنلاندی و گائال‌های اسکاتلند/شعر سلاوی‌ها/شارون‌ها و بیهوت‌ها در هند/تروبادورها و منسترل‌ها/موسیقی اقوام آسیایی/ابزارهای موسیقی فنلاندی‌ها، روس‌ها، عرب‌ها، اسکاتلندی‌ها

فصل سوم: خط ۹۹

کیبوهای مردم پرو/خط مردم اروپا و مشرق زمین/خط اسکاندیناوی‌ها، اتروسک‌ها، سلت ایرلین‌ها و چینی‌ها/خط مصریان/رونویسی کنندگان کلموک

فصل چهارم: درباره پایکوبی‌ها ۱۰۳

ذوق سیاهپوستان برای پایکوبی/بایادرها در هند/پایکوبی نزد ترکان و عرب‌ها/فاندانگو در

اسپانیا/آرناوت مردم آلبانی/پایکوبی کلموک‌ها

فصل پنجم: دربارهٔ نمایش‌ها ۱۰۷

نمایش‌های اقوام کهن و نوین/نمایش‌ها در رم و اسپانیا/نمایش‌های مذهبی و اخلاقی
کهن/نمایش‌های روستاییان در فلاندر و تیرول/دلق‌ها در دربار سزار، نمایش‌های
ژاپنی‌ها و چینی‌ها/نمایش‌های جاوه‌ای‌ها و هندیان

فصل ششم: جشن‌ها و مراسم ادواری ۱۱۳

جشن سال نو نزد ایرانیان کهن/جشن نوروز در ایران/عیدی‌های رومی‌ها/جشن
فانوس‌ها در چین/ولانتین در انگلیس، کارناوال/عید پاک در روسیه/بایرام ترک‌ها/
جشن ماه مه/جشن شیر نزد یاکون‌ها/جشن سن‌ژان/جشن‌های نوئل/جشن مردگان
در سیام و نزد کلموک‌ها

فصل هفتم: ادب و آیین معاشرت ۱۲۱

ادب نزد فارس/ادب در اسپانیا و آلمان/مراسم چینی‌ها/سلام کردن
اسپانیا/آیین معاشرت در چین/ادب در ایران/سلام کردن کلموک‌ها/آداب معاشرت در دربارهای
اسپانیا/آیین ازدواج شاهزادگان/آداب در دربار پادشاهی از مکتب
بحث بر سر آیین معاشرت و خطاب کردن نزد کواکرها

فصل هشتم: مهمان‌نوازی ۱۲۹

مهمان‌نوازی اعراب/مهمان‌نوازی رومی‌ها/مهمان‌نوازی در میان مسلمانان/
مهمان‌نوازی در اروپا/نمود مهمان‌نوازی نزد پیلیانگردان، آلبانیایی‌ها و چرکس‌ها/عادات
مالزیایی‌های سوماترا در مهمان‌نوازی

فصل نهم: بردگی و بندگی ۱۳۳

فروش اسیران جنگی در قفقاز، نزد یونانیان و رومیان/میان کهن/راهزنی دریایی
اسکاندیناوی‌های کهن/فروش کودکان در آفریقا/هند/تجارت برده/بردگان نزد
بربرهای آفریقای شمالی/بندگی در اروپا/بندگی در آسیا و در سیرکاسی/وضعیت
بردگان کولی در والاشی

فصل دهم: خرافات ۱۳۹

غیب‌گویی و فالگیری نزد یونانیان و رومیان/دشمن‌ها در آسیا/کرونا/کرونا/اندی،
تاهوراها در اوتاهیتی، رسم واده‌های سیلان/تعویذ و طلسم مسلمانان/حاجم بد/نرس
از آن در مشرق زمین، خرافات هندوها/تحقیر آشکار نسبت به پاریاها و پوله‌ها/آداب
و آزار یهودیان/رقص توبه نزد مینتاری‌ها/مارابوها در آفریقا، جادوگران/آداب و آزار
سیاهپوستان و در جزیرهٔ برنوا/عادات ماهیگیران هندو و ساکنان سرزمین
سفرهای زیارتی

فصل یازدهم: آدم‌خواری، جنگ‌ها، سلاح‌ها ۱۴۹

آدم‌خواران/کارد وحشیان، درنده‌خوبی ساکنان ایبیس/احترام گذاشتن به جوانان
جنگجوی آلفوروا در سرام/سرنوشت وحشتناک اسیران جنگی در زلاندنو و نزد
توبی‌ها/باتاها اسیران خود را می‌خورند/جنگ‌های قبیله‌ای در آفریقا، عربستان، قفقاز/
وحشیان آمریکای شمالی/عادات اهالی کرس، سلاح‌ها/دام‌هایی که ناگاه‌ها و وحشیان
جزایر ملوک سر راه دشمن می‌گذارند/دشمنی‌های ماینت‌ها و پینداری‌ها و غیره/

دشمنی‌های وحشیان بورنئو، شیپتارها/ دشمنی‌های فلاتاها

فصل دوازدهم: مجازات‌ها ۱۵۹

شکنجه، آزمون آتش/ شکنجه نزد هندوها و اعراب/ مبارزات قضایی/ مصالحه بر سر جرایم نزد مردم وحشی/ مصالحه نزد چرکس‌ها و قرقیزها/ مصالحه نزد روس‌های قدیمی/ جرایم نابخشودنی نزد هندوها/ مجازات‌ها در روسیه/ مجازات مرگ در انگلستان و ایالات متحده آمریکا/ سوگندهای قضایی/ سوگندهای قضایی نزد اینگوش‌ها

فصل سیزدهم: اشرافیت، طبقات، قبایل ۱۶۷

قبایل وحشی آمریکا/ قبایل اسکاتلند، یهودی و گل/ ریشه‌های اشرافیت/ بویارها نزد اسلاوها/ ترک‌ها و ایرانیان اشرافیت موروثی ندارند/ اشرافیت بخشیدن به اجداد در چین/ اشراف گرنزی، هیدالگوهای اسپانیا، سپاهان آردراک/ اشراف کلموک/ خون سفید در مستعمرات/ طبقات در هند

فصل چهاردهم: درباره شاهان ۱۷۵

شاهان آسیا، آفریقا و غیره/ القاب شاهان آسیا/ عادات سیامی‌ها/ غرور و تکبر امپراتوران چین و ترک/ سلطان بورنئو؛ حاکمان الجزیره، تابوهای جزایر دریای جنوب/ شکار قیدی اسب‌سوار/ شاهان کوچک سرزمین گال

فصل پانزدهم: عادات باگون ۱۸۱

بزرگی در میان سلیمانان/ عادات وحشیان پس از زایمان/ ازدواج زردشتیان/ اینگوش‌ها و تبی‌ها/ پسر داورزها درباره چشم بد/ سوارکاران تاتار، شیپتار و غیره/ پیشه‌ها در روستاهای هندو/ دگرگونی مشترک فرقه برادران موراو/ القاب، عناوین و امتیازات در اروپا/ نهادهای و مجسمه‌های سر

پیش‌گزینار

مطالعه آداب و عادات ملت‌های گوناگون جهان طولانی و دشوار خواهد بود به ویژه اگر بررسی رفتارها و تشابهات شمار بزرگی از ملت‌ها که در سراسر گیتی پراکنده‌اند مورد نظر باشد.

این یکی از زیباترین موضوعاتی خواهد بود که می‌توان برای تفکرات فلسفی پیشنهاد کرد، چه اینجانب از نوع انسان، نیرو و ضعف، فضایل و معایب او کاملاً آشکار خواهد شد. اما برای این ده سال مطالعه کامل باشد باید همه اقوام خوب شناسایی شوند و انبوه اشتباهاتی که توسط مسافران یا دیگر اشخاص نه چندان قابل تأیید شایع شده است اصلاح گردد. و هنر برکنار از تردیدها و پیش‌داوری‌ها این همه ویژگی پراکنده را در موضوعات واحد گرد آورد. فیلسوفانه‌ترین نتیجه‌گیری‌ها به چه کار خواهند آمد اگر درست‌نمایی که به آن نتیجه‌گیری‌ها انجامیده‌اند قابل تأیید نباشد؛ و گردآوری انبوهی از امور اعجاب‌آور چه فایده‌ای خواهد داشت اگر پیوسته بخواهیم این امور را با پیش‌داوری‌های مایه گرفته از تعلیم و تربیت خویش یا براساس تردیدهای ملی خود موضوع داوری قرار دهیم. بر ارزش «روح‌القوانین» چه اندازه افزوده می‌گشت اگر منتسکیو به جای تکیه کردن بر افسانه‌های مسافران اطلاعاتی صحیح و دقیق از رسوم و قوانین اقوام در اختیار می‌داشت؟

با ارائه داشتن این مطالب پیرامون اثری کوچک که به هیچ روی نمی‌خواهد جای خالی آنچه را که دیگر نویسندگان انجام نداده یا حتی نتوانسته‌اند انجام

دهند پر کند، شاید در اشتباه باشیم. در چارچوبی چنین محدود و فشرده که چارچوب مجلدات «فرهنگ همراه» است من تنها در پی آن بوده‌ام که چشمگیرترین ویژگی‌های آداب و رسوم ملت‌ها را گردآوری کنم؛ من گهگاه نگاهی بر گذشته، بر مردم دوران کهن انداخته‌ام تا به گونه‌ای آنان را با مردم عصر خودمان مقایسه کنم؛ من رسوم را براساس کنش‌هایی که از آن‌ها ناشی می‌شود طبقه‌بندی کرده‌ام تا با یک نگاه نحوه عمل بیست یا سی قوم گوناگون دیده شود. من تنها به ویژگی‌هایی پرداخته‌ام که شک و تردید درباره آن‌ها بسیار اندک است تا آن‌ها را از درگیر شدن در مباحثی که از چارچوب این اثر فراتر می‌رود نباشیم. به این دلیل این باور بوده‌ام که می‌توانم از معرفی منابعی که در فراهم آوردن این اثر ورد اساده قرار گرفته‌اند چشم‌پوشی کنم. اگر خواست من تنها سرگرم کردن خوانندگان عامه، توانستم درباره رسوم گوناگون بیشتر به جزئیات بپردازم؛ من افزون بر این خسته‌ام، پدید آمدن تفکراتی مفید کمکی کرده باشم. من خواسته‌ام نشان دهم که مردم به قدر بر سر موضوعات غالباً غیر متفاوت با یکدیگر تفاوت دارند، موضوعاتی غیر متناوب که در سرزمین‌هایی بسیار به آن‌ها بها می‌دهند؛ تمدن چه اندازه آداب را به خود بخشیده است و بربریت کدام رسوم زشت و شوم را در بخش بزرگی از گنجی هنوز زنده نگاه داشته است. به نظر من ضروری است به صورت‌های گوناگون به مردم تمدن نشان داده شود که چه باید کرد که انسانیت و ملایمت آداب بر سراسر انسانی ناکم گردد. این است خواست این اثر. امید آن که به خواست و هدف خود برسد.

تقسیم‌بندی موضوعات تا اندازه‌ای خودسرانه صورت گرفته است. با این حال با کنار گذاشتن آنچه که موضوع بررسی در این اثر نباشد، مانند آنچه که به نهادهای مذهبی^۱، مدنی و سیاسی^۲، پیش‌داوری‌ها و خرافات^۳، بر نوع^۴ که بر مردم سراسر کره زمین تسلطی مستبدانه داشته‌اند، به نظر رسید که آداب و

1. Encyclopedie portative

۱. نگاه کنید به تاریخ مذاهب در فرهنگ همراه.

۲. نگاه کنید به تاریخ نهادهای مدنی و سیاسی.

۳. نگاه کنید به تاریخ پیشگویی‌ها، طالع‌بینی، جادو، جادوگری.

عادات اقوام، منش‌ها و رسوم جوامع باید، به گونه‌ای، برحسب این که تنها به نیازهای جسمانی یا فامیلی مربوط می‌گردند، یا برحسب این که مشارکت همگانی یک قوم را یادآور می‌شوند و به زندگی فرهنگی و اخلاقی ملت‌ها مربوط می‌گردند، مجموعه‌هایی اساسی را تشکیل دهند.

www.ketab.ir